

УДК 332.2:332.3

А. М. Третяк,

д. е. н., професор, член-кореспондент НААН України,
Білоцерківський національний аграрний університетORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1154-4797>

В. М. Третяк,

д. е. н., професор, Сумський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6779-1941>

Р. А. Третяк,

к. е. н., Національний авіаційний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4980-3002>

Н. А. Третяк,

к. е. н., старший дослідник, Державна установа "Інститут економіки

природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7602-8606>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.13.3

РОЛЬ ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ В УДОСКОНАЛЕННІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ

A. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Chief Researcher, Bila Tserkva National Agrarian University

V. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Sumy National Agrarian University

R. Tretiak,

PhD in Economics, National Aviation University

N. Tretiak,

PhD in Economics, Senior Researcher, Public Institution "Institute of Environmental

Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine"

THE ROLE OF LAND MANAGERS IN IMPROVING THE LAND RESOURCES AND LAND USE MANAGEMENT SYSTEM

У статті в процесі дослідження висвітлено землевпорядну роль в удосконаленні системи управління земельними ресурсами та землекористуванням. Для з'ясування ролі землевпорядників, було здійснено оцінку існуючого стану управління земельними ресурсами і землекористуванням за двома напрямками: функціонального та інтегрального управління. Зокрема, оцінка ефективності функціонального управління в межах системи Держгеокадастру України проведена у порівнянні з іншими країнами (Грузія, Молдова). Аналіз графоаналітичної моделі свідчить, що Україна серед цих країн має найнижчий інтегральний індекс ефективності управління землекористуванням — 0,623. А також те, що потрібні радикальні кроки у напрямку підвищення управління земельними ресурсами і землекористування, в першу чергу, у тих сферах, які характеризуються "низькою" ефективністю у порівнянні до інших країн, а це: юридична та інституційна основа, планування землекористування, менеджмент і опаткування; управління (менеджмент) державним землекористуванням; вирішення спорів та урегулювання конфліктів. Для покращення інституціонального (законодавчо-нормативного і організаційного) середовища, авторами було здійснено експертне опитування щодо покращення інституціонального середовища системи управління. Попри те, що думки експертів дуже різняться дане опитування дало розуміння які основні напрями землевпорядкування потребують термінових змін і доповнень в Земельний кодекс України та закон України "Про землеустрій".

Оцінка інтегрального управління формуванням сталого (збалансованого) землекористування на національному рівні проведена з використанням показника екологічної стабільності землекористування, рівня його капіталізації та соціалізації в Україні станом на 2010 та 2020 роки. Розрахунок інтегрального індексу (Іінт) свідчить, що управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні за 10 років, характеризується дуже низькою позитивною закономірністю та склав Іінт = 1,16. Тобто управлінські дії щодо екологічної стабільності землекористування, рівень його капіталізації та соціалізації в Україні були не достатньо ефективними, щоб досягти хоча б мінімальних позитивних змін в екологічній, економічній та соціальній стійкості.

Проведений аналіз існуючого стану управління земельними ресурсами і землекористуванням за двома напрямками, дозволить показати багатофункціональність землі (земельних ресурсів) при її використанні в системі життєдіяльності людини та її безпеки і землекористування; розділити управління на функціональне (Держгеокадастр України) та багатофункціональне управління (міністерства, державні відомства, Національна та галузеві академії наук і т.п., територіальні громади, юридичні та фізичні особи); висвітлити головну місію землевпорядників для покращення основних складових інституції землевпорядкування в Україні. Крім того, для вирішення такого надважливого завдання, авторами було здійснене експертне опитування щодо визначення функцій управління землекористуванням територіальних громад та можливих назв підрозділів управління землекористуванням територіальних громад, що дозволяє зробити певні рекомендації для вирішення інституційної проблеми.

Крім того, автори зазначено, що наявна ціла низка елементів системи управління земельними ресурсами та землекористуванням, які станом на сьогодні не задіяні в процес управління, а відповідно і його ефективність залишається низькою та потребує більш детального дослідження. Тобто, зростає роль фаховості, а відповідно і землевпорядників, в удосконалення системи управління земельними ресурсами та землекористуванням.

The article during the research process highlights the role of land planning in the improvement of the land resources and land use management system. To clarify the role of land managers, an assessment of the existing state of land resources and land use management was carried out in two directions: functional and integral management. In particular, the assessment of the effectiveness of functional management within the State Geocadastr system of Ukraine was carried out in comparison with other countries (Georgia, Moldova). Analysis of the grapho-analytical model shows that Ukraine has the lowest integrated index of land use management efficiency among these countries — 0.623. And also the fact that radical steps are needed in the direction of improving the management of land resources and land use, first of all, in those areas characterized by "low" efficiency compared to other countries, namely: legal and institutional basis, land use planning, management and taxation; management of state land use; resolution of disputes and conflict resolution. To improve the institutional (legislative, regulatory and organizational) environment, the authors conducted an expert survey on enhancing the institutional environment of the management system. Despite the diverse opinions of the experts, this survey provided an understanding of the main directions of land management that require urgent changes and amendments to the Land Code of Ukraine and the Law of Ukraine "On Land Management". An assessment of integrated management for the formation of sustainable (balanced) land use at the national level was conducted using the indicator of ecological stability of land use, its level of capitalization, and socialization in Ukraine as of 2010 and 2020. The calculation of the integral index (Іінт) indicates that land resource and land use management in Ukraine over the course of 10 years is characterized by a very low positive regularity, resulting in an Іінт score of Іінт = 1.16. That is, management actions regarding the ecological stability of land use, the level of its capitalization and socialization in Ukraine were insufficiently effective to achieve even minimal positive changes in ecological, economic, and social sustainability. The analysis of the current state of land resources and land use management in two directions allowed for the following: demonstrating the multifunctionality of land (land resources) in its utilization within the human life support system and ensuring safety in land use; distinguishing between functional management (State Geocadastr of Ukraine) and multifunctional management (ministries, government agencies, National and sectoral academies of sciences, territorial communities, legal and natural persons); highlighting the main mission of land managers to improve the key components of land planning institution in Ukraine. In addition, to address this crucial task, the authors conducted an expert survey to determine the functions of land use management by territorial communities and possible names for subdivisions responsible for land use management within territorial communities. This allows for specific recommendations to be made to address the institutional problem. Furthermore, the authors noted that there are several elements within the system of land resource and land use management that are currently not utilized in the management process. As a result, the effectiveness of the system remains low and requires further detailed research. This highlights the increasing importance of expertise and, consequently, land managers in improving the system of land resources and land use management.

Ключові слова: управління земельними ресурсами, землевпорядник, землекористування, землеустрій.

Key words: land management, land manager, land use, land organization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Україна досягла переломного етапу у випробуванні меж можливостей нашої землі, земельних ресурсів. Чим ширший багатофункціональний підхід до управління земельними ресурсами і землекористуванням, який враховує та інтегрує широкий спектр стратегій землекористування, то це може допомогти повернути назад багато з сьогоднішніх негативних тенденцій у процесі деградації земель. Вирішення проблеми стимулюючих факторів та наслідків деградації земель залишається складним зав-

данням без узгоджених дій та вимагають залучення всіх землевпорядників та зацікавлених сторін для досягнення успіху у здійсненні змін. Кожен студент, освітян, управлінець, науковець, еколог тощо, має приймати рішення для сталого (збалансованого) землекористування. Здійснення переходу до більш ефективного і, отже, більш екологічно раціонального землекористування вимагає розуміння впливу управлінських рішень на всіх рівнях, створення відповідних стимулів для сталого землекористування, а також збільшення потенціалу для впро-

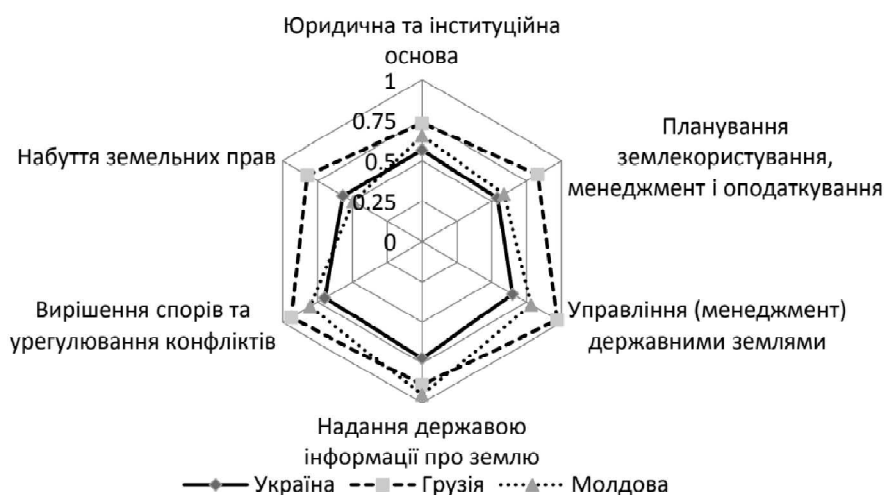

Рис. 1. Графоаналітична модель порівняльної оцінки ефективності функціонального управління земельними ресурсами і землекористування

Джерело: [2].

Таблиця 1. Шкала ранжування ефективності управління землекористуванням

Рівень ефективності управління землекористуванням	Діапазон зміни інтегрованої оцінки ефективності
Високий	$1,000 \geq I_i \geq 0,751$
Середній	$0,750 \geq I_i \geq 0,501$
Низький	$0,500 \geq I_i \geq 0,251$
Критичний	$0,250 \geq I_i$

Джерело: [2].

вадження і розширення досконаліших практик організації використання і охорони земельних та інших природних ресурсів. У зв'язку з цим, авторами проведено дослідження, основної місії землевпорядників в удосконаленні системи управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження — обґрунтування ролі землевпорядників в удосконаленні системи управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для того що б зрозуміти роль землевпорядників в системі управління земельними ресурсами та землекористуванням, потрібно здійснити оцінку існуючого стану управління земельними ресурсами і землекористуванням, який в Україні здійснюється за двома напрямками:

1) як функціональне управління в межах системи Держгеокадастру України (до сьогодні це основний орган державного управління)

шляхом порівняння з іншими країнами чи регіонами або тенденцій змін;

2) як інтегральне управління формуванням сталого (збалансованого) землекористування на відповідному ієрархічному рівні (національний, регіональний, місцевий (рівень територіальних громад) та господарський).

Оцінка ефективності функціонального управління в межах системи Держгеокадастру України щодо порівняльного аналізу з іншими країнами регіону, дуже детально здійснена в дослідженні Р.М. Курильціва [2]. Так, на рисунку 1, приведено результати

порівняльної оцінки ефективності функціонального управління земельними ресурсами і землекористування між Україною, Грузією та Молдовою.

Для обґрунтування діапазонів зміни інтегральної оцінки, Р.М. Курильцевим запропонована наступна шкала ранжування ефективності (табл. 1).

Як бачимо з рисунку, п'ять із шести найвищих індексів ефективності функціонального управління земельними ресурсами і землекористування належать Грузії. В свою чергу, за блоком "Надання державою інформації про землю" найвищий індекс належить Молдові. Найвищий інтегральний індекс ефективності управління землекористуванням у Грузії — 0,863, що говорить про "високу" ефективність цієї системи. Трохи нижчий у Молдови — 0,712. Він характеризується "середньою" ефективністю. Україна ж серед цих трьох країн має найнижчий інтегральний індекс ефективності управління землекористуванням — 0,623. Тобто, такий стан речей вимагає радикальних кроків у напрямку підвищення управління земельними ресурсами і землекористування, в першу чергу, у тих сферах, які характеризуються "низькою" ефективністю.

Для покращення інституціонального (законодавчо-нормативного і організаційного) середовища шляхом внесення змін і доповнень в Земельний кодекс України та закон України "Про землеустрій" Саме тому, авторами було здійснено експертне опитування таких груп експертів: студентів, освітян, управлінців (табл. 2).

Як показують дані проведеного експертного опитування, то думки студентів, освітян і

Таблиця 2. Експертне опитування щодо покращення інституціонального середовища системи управління *

№ п/п	Напрями землевпорядкування	Підсумкова оцінка					
		Студенти			Освітня	Управлінц	Авторська
		Харків	Суми	Миколаїв			
1) Зміни, що вносилися до Земельного кодексу України (2001) протягом 2003-2023 рр. були направлені, на Ваш погляд, на:							
1.1	На євроінтеграцію земельного законодавства	21	31	29	12	9	5
1.2	На вирішення людиноцентричної моделі земельних відносин	16	15	19	19	15	10
1.3	На вирішення олігархоцентричної моделі земельних відносин	23	17	19	34	35	45
1.4	На вирішення екологоцентричної моделі земельних відносин	18	18	16	18	14	5
1.5	На вирішення дрібного і середнього бізнесоцентричної моделі земельних відносин	22	20	17	22	27	15
1.6	На вирішення корупційноцентричної моделі земельних відносин	-	-	-	-	-	20
2) Зміни, що вносилися до закону України «Про землеустрій» протягом 2004-2023 рр. були направлені, на Ваш погляд, на:							
2.1	На євроінтеграцію земельного законодавства	22	27	28	16	9	2
2.2	На вирішення людиноцентричної моделі земельних відносин	18	19	14	20	20	8
2.3	На вирішення олігархоцентричної моделі земельних відносин	23	17	19	28	39	35
2.4	На вирішення екологоцентричної моделі земельних відносин	17	17	16	25	10	10
2.5	На вирішення дрібного і середнього бізнесоцентричної моделі земельних відносин	19	21	17	23	22	15
2.6	На вирішення корупційноцентричної моделі земельних відносин	-	-	-	-	-	30

Примітка: * вказано питому вагу у процентах до кількості респондентів
Джерело: авторське опитування

управлінців та нашої авторської щодо покращення інституціонального (законодавчо-нормативного і організаційного) середовища дуже різняться. Зазначимо, що найбільш вразливими є думки студентів щодо направленості змін на євроінтеграцію земельного законодавства, це можна пояснити тим, що вони не володіють фактичним станом адаптації у законодавство.

Попри те, що думки експертів дуже різняться дане опитування дало розуміння які основні напрями землевпорядкування потребують термінових змін і доповнень в Земельний кодекс України [1] та Закон України "Про землеустрій" [4] в контексті людиноцентричного, екологоцентричного та бізнесоцентричного спрямування моделі земельних відносин.

Крім того, потрібно не забувати, що однією із основних цілей функціонального управління земельними ресурсами і землекористування в Україні є формування сталого (збалансованого) землекористування, саме тому і оцінка його ефективності повинна здійснюватися також в цьому аспекті. Для того щоб зрозуміти дію управлінських рішень на формування сталого (збалансованого) землекористування, яке означає екологічно збалансоване, економічно ефективно та соціально бажане, авторами пропонується використати показники екологічної стабільності землекористування, рівень його капіталізації та соціалізації, тобто інтегральний індекс управління.

Для оцінки інтегрального управління формуванням сталого (збалансованого) землекористування на національному рівні використаємо дослідження, які викладені у праці "Оцінка ефективності управлінських дій щодо формування збалансованого землекористування" [5]. Так, на основі проведених досліджень в таблиці 3, представлено розрахунок показника екологічної стабільності землекористування, рівень його капіталізації та соціалізації в Україні станом на 2010 та 2020 роки.

Аналіз таблиці свідчить, що землекористування в Україні при існуючому використанні земель станом на 2010 рік відносилось до стабільно нестійкого ($K_{ек.ст} = 0,39$) та станом на 2020 рік — залишилося в зоні стабільно нестійкого землекористування ($K_{ек.ст} = 0,41$). Тобто, зміни екологічної стабільності землекористування в Україні характеризуються дуже слабкою позитивною закономірністю, оскільки коефіцієнт екологічної стабільності за 10 років зріс тільки на 0,02 одиниці. Тобто управлінські дії щодо екологічної стабілізації землекористування в Україні були не достатньо ефективними, щоб досягти хоча б мінімальних позитивних змін в екологічній стійкості. Схожа ситуація щодо вартості землекористування в Україні, так станом на 2010 рік при існуючому використанні земель складала 88158 млд. дол. США (або 1461 дол. США/га), станом на 2020 рік складала — 92428 млд. дол. США (або 1531 дол. США/га). Таким чином, зміни вартості землекористування в Україні характери-

зуються незначною позитивною тенденцією, оскільки вартість землекористування зростає тільки на 70 дол. США/га, тобто управлінські дії щодо капіталізації землекористування в Україні за період 2010—2020 рр. були не достатньо ефективними, щоб економічна стійкість була на рівні європейських держав. Аналогічну картину має валова додана вартість створювана землекористуванням, так в Україні станом на 2010 рік при існуючому використанні земель вона складала 6768 млрд. дол. США (112 дол. США/га), а станом на 2020 рік складала 7142 млрд. дол. США (118 дол. США/га). Таким чином, зміни вартості землекористування в Україні характеризуються дуже незначною позитивною закономірністю, оскільки додана вартість землекористування за 10 років зростає тільки на 6 дол. США/га. Отже, управлінські дії щодо соціалізації землекористування в Україні були також не достатньо задовільними.

Використовуючи розраховані показники екологічної стабільності, економічної та соціальної стійкості можливо провести розрахунок інтегрального індексу ($I_{\text{інт}}$) збалансованого землекористування в Україні за формулою 1 [5]:

$$I_{\text{інт}} = I_{\text{ек.ст.}} \times I_{\text{екон.ст.}} \times I_{\text{соц.ст.}} \quad (1),$$

де $I_{\text{ек.ст.}}$ — індекс екологічної стабільності землекористування;

$I_{\text{екон.ст.}}$ — індекс економічної стійкості землекористування;

$I_{\text{соц.ст.}}$ — індекс соціальної стійкості землекористування.

Як свідчить здійснений розрахунок інтегрального індексу ($I_{\text{інт}}$), який складає $I_{\text{інт}} = 1,16$, то управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні за 10 років, характеризується дуже низькою позитивною закономірністю управління (табл. 4).

Отже, враховуючи багатофункціональність землі (земельних ресурсів) при її використанні в системі життєдіяльності людини та її безпеки і землекористування, управління можна поділити на функціональне (згідно статті 15-1 Земельного кодексу України здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин (Держгеокадастр України) та багатофункціональне (рис. 2), це коли до функціонального управління додається управління землекористуванням (міністерства, державні відомства, Національна та галузеві академії наук і т.п., територіальні громади, юридичні та фізичні особи) і які взаємопов'язані.

Відповідно функціональне управління земельними ресурсами — виконує на загально-

Таблиця 3. Розрахунок показника екологічної стабільності землекористування, рівень його капіталізації та соціалізації

Показники сталого (збалансованого)	2010 рік	2020 рік	Зміни за 10 років
Площа (P), тис. га	60354,9	60354,9	-
Екологічна стійкість – <i>Екологічна стабільність землекористування</i>			
$K_{\text{ек.ст}}$ типів землекористування	0,39	0,41	0,02
Добуток ($P \times K_{\text{ек.ст}}$)	23259,3	24753,6	1494,3
Економічна стійкість – <i>Вартість землекористування</i>			
Вартість (V), дол. США/га	1461	1531	70
Вартість землекористування, тис. дол. США	88158412,4	92428530,8	4270118
Соціальна стійкість – <i>Валова додана вартість створюваної землекористуванням</i>			
Валова додана вартість, дол. США/га	112	6768191,8	6768080
Валова додана вартість землекористування, тис. дол. США	118	7142396,4	7142278

Джерело: узагальнено авторами із використанням джерела [5].

Таблиця 4. Шкала ранжування інтегрального індексу ($I_{\text{інт}}$) збалансованого землекористування

Рівень ефективності управління землекористуванням	Діапазон інтегрального індексу ($I_{\text{інт}}$) збалансованого землекористування
Високий	$I_{\text{інт}} \geq 1,751$
Середній	$1,750 \geq I_{\text{інт}} \geq 1,251$
Низький	$1,250 \geq I_{\text{інт}} \geq 0,751$
Критичний	$0,750 \geq I_{\text{інт}}$

Джерело: авторський розподіл

державному, регіональному, місцевому (території територіальних громад) та частково локальному рівнях такі функції:

а) управлінські дії щодо реалізації політики держави щодо науково обґрунтованого перерозподілу земель, формування сталого (збалансованого) розвитку землекористування, раціональної системи землеволодіння і землекористування, створення екологічно сталих ландшафтів і агросистем;

б) управлінські дії щодо прогнозування, планування, організації раціонального використання та охорони земель на національному, регіональному рівнях та на місцевому зонування земель за типами (підтипами) землекористування в межах територій територіальних громад а також узгодження державних, регіональних, громадських і особистих інтересів у цій сфері;

в) управлінські дії щодо інформаційного забезпечення землевпорядно-правового, економічного, екологічного механізму регулювання земельних відносин, розвитку іпотечного кредитування та земельного ринку на національ-

Рис. 2. Логічно-змістова модель системи багатofункціонального управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні

Джерело: [7].

ному, регіональному і частково місцевому рівнях;

г) управлінські дії щодо формування та встановлення на місцевості меж адміністративно-територіальних утворень, територій з особливим природоохоронним, рекреаційним і заповідним режимами;

д) управлінські дії щодо розробки системи заходів по формуванню землекористування природоохоронних, рекреаційних, оздоровчих та територій виробництва екологічно чистої продукції, збереженню і поліпшенню природних ландшафтів тощо.

Багатofункціональне управління земельними ресурсами та землекористуванням щодо управлінських дій з організації системи сталого (збалансованого) землекористування в Україні та його сутність було досліджено у праці "Управління земельними ресурсами та землекористуванням" [7].

Враховуючи ситуацію, що склалася в Україні із рівнем управління земельними ресурсами та землекористуванням, постає питання, яка місія землевпорядників для його покращення, а саме досліджуючи її через призму основних складових інституції землевпорядкування в Україні. Так, розглядаючи аналіз функцій

управління земельними ресурсами в Положенні про Держгеокадастр України [3], то потрібно відмітити, що такі функції управління вивчення стану використання і охорони земель, землекористування, прогнозування і планування використання земель, територіально-просторове планування розвитку землекористування — відсутні. Відповідно, існуюча система Держгеокадастру України не спроможна дієво організувати необхідне управління земельними ресурсами та землекористуванням. Крім того, жодна із функцій управління земельними ресурсами та землекористуванням Держгеокадастру України, до функцій територіальних громад не включені.

Для вирішення такого надважливого завдання, авторами було здійснене експертне опитування щодо визначення функцій управління землекористуванням територіальних громад та можливих назв підрозділів управління землекористуванням територіальних громад (табл. 5).

Отже, як показують дані експертного опитування думки студентів, освітян і управлінців щодо функцій управління землекористуванням територіальних громад та можливих назв підрозділів управління землекористуванням територіальних громад дуже різняться. Але, управлінським підрозділам територіальних громад певні рекомендації вже можна давати, хоча відповідні дослідження необхідно продовжити.

Так, враховуючи визнання необхідності сталого розвитку суспільства виникає необхідність наукового переосмислення значущості таких двох суміжних галузей наукових та практичних знань, як землекористування (складова природокористування) та екологічна економіка (складова економіки), де у складі категорій цих наук знаходяться глибинні положення, а саме: раціональне використання земельних та інших природних ресурсів (тобто одним словом — землекористування) та економічний прибуток. Зазначимо, що при поєднанні землекористування та екологічної економіки одержуємо так звану

"економіку землекористування", бо землекористування, що має своїм предметом вивчення земельних ресурсів у сфері суспільно-виробничої діяльності, є економічною дисципліною, а теоретичною її основою є екологічна економіка. Більше ширше наукове розуміння сутності цих визначень розкрито в дослідженні "Поняття та класифікація (структурування) прикладних наук сфери землекористування як фундаментальної науки" [6]. Таким чином, можна виділити, що наявна ціла низка елементів системи управління земельними ресурсами та землекористуванням, які станом на сьогодні не задіяні в процес управління, а відповідно і його ефективність залишається низькою та потребує більш детального дослідження. Отже, зростає роль фаховості, а відповідно і землевпорядників, в удосконаленні системи управління земельними ресурсами та землекористуванням. Ситуація ще й ускладнюється тим, що в системі Держгеокадастру України йде скорочення землевпорядників, а в територіальних громадах їх катастрофічно не вистачає, це також обумовлює необхідність зміни в пріоритетах освітньої підготовки землевпорядників.

Таблиця 5. Експертне опитування щодо визначення функцій управління землекористуванням територіальних громад та можливих назв підрозділів управління землекористуванням територіальних громад

№ п/п	Напрями землевпорядкування	Підсумкова оцінка (рейтинг)					
		Студенти			Освітяни	Управлінці	Авторська
		Харків	Суми	Миколаїв			
Які із нижче запропонованих функцій управління землекористуванням територіальних громад, на Ваш погляд, сьогодні фактично є пріоритетними*							
1	Моніторинг земельного податку та орендної плати за землю	3	3	2	4	3	5
2	Земельний облік	1	1	1	1	1	1
3	Планування використання і охорони земель в межах ОТГ	2	2	2	2	2	2
4	Організація впорядкування (облаштування) території існуючих землекористувань	5	1	3	3	7	2
5	Адміністрування формування сталого землекористування	7	2	4	6	4	4
6	Організація оцінки цінності земельних ресурсів та вартості землекористування	6	3	4	6	9	2
7	Адміністрування формування обмежень у використанні земель (пов'язаних екологічною мережею, господарюванням тощо)	4	5	4	7	5	3
8	Організація розроблення та супроводження реалізації Комплексного плану територіально-просторового планування розвитку землекористування	8	4	4	5	7	3
9	Організація розроблення та супроводження реалізації місцевої програми використання і охорони земель та інших природних ресурсів	9	3	3	8	6	1
10	Досудового вирішення земельних спорів	11	6	5	9	10	4
11	Узгодження та захист інтересів громадян і територіальної громади в процесі ринкового і адміністративного перерозподілу земельних ділянок	10	5	4	6	8	3
Які із нижче запропонованих назв підрозділів управління землекористуванням територіальних громад, на Ваш погляд) є раціональними**							
1	Землевпорядкування і охорони природи***	3	2	1	1	1	1
2	Управління землекористуванням і землевпорядкуванням***	1	1	2	3	2	1
3	Землевпорядкування (з фінансуванням 50% бюджету комунального і 50% надання послуг)	4	3	4	4	5	4
4	Землевпорядкування (з фінансуванням 50/50 держбюджету і комунального)	7	2	4	5	6	4
5	Землевпорядкування (з фінансуванням 50% бюджету комунального і 50% зарубіжних країн)	5	2	4	6	7	5
6	Землевпорядкування і містобудування	2	1	2	2	3	3
7	Землевпорядкування і водних ресурсів***	6	4	3	5	4	2

** в порядку пріоритетності вказати від 1 до 7

*** напрями по регіональних авторських рекомендацій

Джерело: авторське опитування

**ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ
ДЛЯ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Україна в повоєнний період має можливості здійснити трансформацію системи управління земельними ресурсами та землекористуванням, яка на сьогодні є мало ефективною. Оцінка інтегрального управління формуванням стало-го (збалансованого) землекористування на національному рівні за показниками екологічної стабільності землекористування, рівня його капіталізації та соціалізації в Україні станом на 2010 та 2020 роки показала, що управління є не достатньо ефективним в Україні. Так, розрахунок інтегрального індексу ($I_{\text{інт}}$) свідчить, що управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні за 10 років, характеризується дуже низькою позитивною закономірністю та склав $I_{\text{інт}} = 1,16$, що є не достатнім, щоб досягти хоча б мінімальних позитивних змін в екологічній, економічній та соціальній стійкості. Також, враховуючи необхідність трансформації системи управління земельними ресурсами та землекористуванням із функціональної у багатофункціональну, зростає роль фаховості управління, а відповідно і землевпорядників, особливо на рівні територіальних громад. Також, потребує термінових змін і доповнень в Земельний кодекс України та закон України "Про землеустрій" в контексті людиноцентричного, екологоцентричного та бізнесоцентричного спрямування моделі земельних відносин. Це також вимагає професіоналів-землевпорядників на всіх ієрархічних рівнях державного управління та рівні територіальних громад, а також їхнього розуміння інституціональних змін у функціях управління.

Подальші дослідження закладаються в формуванні інституціонального середовища багатофункціональної системи управління земельними ресурсами та землекористуванням, в тому числі освітніх програм підготовки землевпорядників.

Література:

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
2. Курильців Р.М. Інтегральна оцінка ефективності управління землекористуванням в Україні, Грузії та Молдові. Економіка. Управління. Інновації. 2016. № 4 (19). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_4_7.
3. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру: постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF#Text>.

4. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>.

5. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., Капінос Н. О., Третяк Н. А. Оцінка ефективності управлінських дій щодо формування збалансованого землекористування. Агросвіт. 2022. № 4. С. 3—9.

6. Третяк А.М., Третяк В.М., Гунько Л.А., Третяк Н.А. Поняття та класифікація (структурування) прикладних наук сфери землекористування як фундаментальної науки. Агросвіт. 2023. № 11. С. 1—10.

7. Третяк А.М., Третяк В.М., Курильців Р.М., Прядка Т.М., Капінос Н.О., Третяк Н.А. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: навч. посібник. Біла Церква: "ТОВ "Білоцерківдрук", 2022. 436 с.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2001), "Land Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (Accessed 20 Jan 2023).
2. Kuryltsiv, R.M. (2016), "The integral assessment of land management efficiency in Ukraine, Georgia and Moldova", Economy. Management. Innovations, vol. 4(19), available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_4_7 (Accessed 20 Jan 2023).
3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution "About the State Service of Ukraine for geodesy, cartography and cadastre", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF#Text> (Accessed 20 Jan 2023).
4. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), Law of Ukraine "About land management", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> (Accessed 20 Jan 2023).
5. Tretiak, A., Tretiak, V., Priadka, T., Kapinos, N. and Tretiak, N. (2022), "Assessment of management activities efficiency for the formation of balanced land use", Agrosvit, vol. 4, pp. 3—10. DOI: 10.32702/2306-6792.2022.4.3
6. Tretiak, A., Tretiak, V., Hunko, L. and Tretiak, N. (2023), "Concept and classification (structuring) of applied sciences in the field of land use as a fundamental science", Agrosvit, vol. 11, pp. 3—10. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.-2023.11.3>
7. Tretiak, A., Tretiak, V., Kuryltsiv, R.M., Pryadka, T.M., Kapinos, N.O. and Tretiak, N.A. (2022), Land resource management and land use management [Upravlinnjazemel'nimi resursami ta zemlekoristuvannjam], Belotserkivdruk LLC, Bila Tserkva, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 30.06.2023 р.